

Die Haghe

Januari 2017
127e jaargang nr. 1
verschijnt 6 x per jaar

Beschermvrouwe H.K.H. Prinses Beatrix

VRIENDEN VAN HET HAAGS HISTORISCH MUSEUM

Van de voorzitter

Terwijl u dit Ledenbericht leest, moet u inmiddels in het rijke bezit zijn van de belangrijkste brievenbuslading of deurmatontvangst van het jaar: het Jaarboek Die Haghe 2016. Zo'n tachtig(!) leden-bezorgers hebben decemberkou en andere met deze wintermaand verband houdende weerperikelen getrotseerd om het Jaarboek in hun 'wijk' onder onze ruim 1.100 leden te bezorgen. Voor die bijzondere invulling van het lidmaatschap – er zijn leden die het al jaren, ja soms decennia doen – wil ik hen allereerst ook vanaf hier bijzonder bedanken.

De Jaarboeken vormen de hoeksteen van onze vereniging, hebben een rijk gevarieerde inhoud van hoog Haags historisch niveau en vervullen een belangrijke functie als naslagwerk. En dat al sinds 1892, toen Die Haghe het sinds 1889 verschijnende 'Haagsch Jaarboekje' als 'haar orgaan' ging bezigen. Dat is altijd zo gebleven. Wat zou Die Haghe zonder Jaarboek zijn...

Dat is behalve aan de ledencontributies vooral ook te danken aan al die deskundige en toegewijde redacties die er steeds weer voor zorgen dat er een mooi Jaarboek op de plank staat. Zo ook dit jaar: maar liefst 328 bladzijden, rijk geïllustreerd in zwart/wit en kleur, zeven artikelen en 10 vaste rubrieken. Kortom, in goed Haags gezegd: 'veil vor wèneg!' Lof en hulde daarvoor aan de zeskoppige redactie.

Naar vast gebruik wordt het Jaarboek gepresenteerd op een locatie die in een van de artikelen centraal staat. En omdat Paul Crefcoeur schreef over de oude Badkapel op Scheveningen, ge-

beurde dat dus in het kerkgebouw dat daarvoor in 1916 in de plaats kwam: de Nieuwe Badkapel aan de Nieuwe Parklaan. De presentatie vond plaats op 15 december en was een bijzondere gebeurtenis. Niet alleen omdat het door architect W.Ch. Kuijper jr. ontworpen gebouw zijn 100ste verjaardag vierde en met de voltooiing van de restauratie de Haagse Monumentenprijs 2015 kreeg toegekend. Maar ook – en misschien wel vooral – omdat het bij mijn weten voor het eerst was dat een Jaarboek werd gepresenteerd in een kerkgebouw dat in gebruik is voor het doel waarvoor het is bestemd. Het eerste exemplaar mocht ik overhandigen aan kerkrentmeester/gastheer Marcus van Spronsen. Hem wil ik ook vanaf hier bijzonder dankzeggen voor de grote gastvrijheid die ons tussen kerkbank en kansel ten deel viel. Slechts de koorzang ontbrak, maar we hebben dan ook geen verenigingslied.

Henk Grootveld

AGENDA

12 januari

Lezing over de Beeldenstorm in 1566 en Alva's Raad van Beroerten door Sander Wassing in het Haags Historisch Museum

10 februari

Lezing over de Haagse filmindustrie: Filmstad en Loet C. Barnstijn door Huub Thomas in het Haags Historisch Museum

22 februari

Bezoek aan het nieuwe gebouw van de Hoge Raad aan het Korte Voorhout

PostNL
Port Betaald

Activiteiten

Aanmelden

activiteiten@haagsegiedenis.nl

Na ontvangst van uw bijdrage op rekening NL49 INGB 0000 0717 91 t.n.v. Geschiedkundige Vereniging Die Haghe zal uw deelname worden bevestigd.

Lezing Beeldenstorm en Alva's Raad van Beroerten

In de zomer van 1566 raakten de gemoederen overal in de Nederlanden oververhit. Een explosieve mix van religieuze, sociale en economische onrust begon te gisten. De situatie was niet meer in de hand te houden, toen het Spaans-Habsburgse bewind in Brussel concessies deed en uiteindelijk duldde dat andersdenkenden openlijk bijeenkwamen. Vanaf augustus vonden er hagenpreken plaats nabij Voorschoten en op de Ruiterkamp buiten Delft. De autoriteiten waren niet bij machte hier iets tegen te ondernemen. Evenmin kon men iets beginnen tegen het fenomeen dat zich vanaf die maand overal in de Nederlanden voltrok: de Beeldenstorm. Deze verspreidde zich razendsnel door het land. In Den Haag sloegen beeldenstormers toe op 25 augustus. Terwijl de stadsschutters buiten de wacht hielden, sloeg men in de Grote Kerk de hand aan het sacrale interieur. Vervolgens gingen de beeldenbrekers naar het klooster van de Dominicanen (de huidige Kloosterkerk). Uit de tenlastelegging van de Haagse beeldenstormers vangen we een glimp op van wat er in het klooster gebeurde. Zo lezen we over Adriaen Lievensz: *weesende in den voirsz Predicaeren Clooster omtrent die Capelle van Wassenaer, ende aldair bevonden hebbende zeeker Beelden op een bortgeschildertzynen voeten ende handen aenstuckengeslaegen ende getreden.*

Een krachtig antwoord van landsheer Filips II kon niet uitblijven: hij stuurde zijn belangrijkste generaal, de hertog van Alva, met een leger om orde op zaken te stellen. Eenmaal aangekomen in Brussel stelde Alva een speciale rechtbank samen om de beeldenstormers op te sporen en te bestraffen: de Raad van Beroerten. De harde hand van Alva werd gevoeld in Den Haag. Tientallen inwoners werden door de 'Bloedraad' veroordeeld. Wat hadden individuen als Jan Woutersz (beeldsnijder), Bastiaan Fransz (messenmaker) en Neeltgen Hollinxz (vroedvrouw) precies op hun geweten en hoe verging het hen na de Beeldenstorm? Waar woonden de beeldenstormers in de stad? Hoe ging de Raad van Beroerten te werk?

Beeldenstorm in 1566 (detail) door Dirck van Delen (Rijksmuseum)

In zijn lezing zal de historicus Sander Wassing uitgebreid stilstaan bij deze en andere vragen. In 2013 afgestudeerd aan de Universiteit Leiden is hij sindsdien werkzaam als freelance historicus: hij geeft lezingen, schrijft artikelen en verricht archiefonderzoek.

NB Deze activiteit is toegankelijk voor leden en introducees.

Datum: donderdag 12 januari

Aanvang: 15.30 uur

Duur: ca. 1 uur

Locatie: Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7

Kosten: 6 euro (8 euro voor introducees)

Aanmelden: zie boven onder 'Activiteiten'

Lezing over de Haagse filmindustrie: Filmstad en Loet C. Barnstijn

Op een steenworp afstand van Huis ten Bosch ligt landgoed Oosterbeek: het hart van de Haagse filmindustrie in de jaren dertig. Hier stond een goed geoutilleerde filmstudio, gesticht door filmtycoon Loet C. Barnstijn. Geboren als Lodewijk Cohen vestigde deze ondernemer zich in 1904 in Den Haag. Hoewel werkzaam in de textiel, was film zijn grote passie. Gestaaig bouwde hij aan zijn Nederlandse filmimperium en kon hij zich in 1935 een eigen filmstudio permitteren, waar onder meer 'Merijntje Gijzens Jeugd', de verfilming van de roman *Het verraad* van A.M. de Jong, werd gedraaid.

In deze lezing door Huub Thomas maken wij kennis met Barnstijn en leren wij de Haagse filmwereld kennen, die slechts een kort leven beschoren was.

Dr.ir. Huub Thomas, architect, heeft zich als bijproduct van zijn studie naar architect A.H. Wegerif, ontwerper van de Willemsparkflat aan de Zeestraat, verdiept in de geschiedenis van Filmstad. Thomas is lid van de Haagse Kunstkring.

NB Deze activiteit is toegankelijk voor leden en introducees.

Datum: vrijdag 10 februari

Aanvang: 15.00 uur

Duur: ca. 1 uur

Locatie: Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7

Kosten: 6 euro (8 euro voor introducees)

Aanmelden: zie boven onder 'Activiteiten'

De cast van 'Merijntje Gijzens Jeugd' voor huis Oosterbeek, 1936 (EYE Amsterdam)

Bezoek aan het nieuwe gebouw van de Hoge Raad

De Hoge Raad is het hoogste rechtsprekende orgaan in Nederland. In 1861 verhuisde het van het Binnenhof naar een nieuw onderkomen op het Plein, ontworpen door rijksbouwmeester Willem Nicolaas Rose. De voorgevel bestond uit vijf hoge bogen en een fronton. Een criticaster noemde het een hondenhok. De Hoge Raad nam in 1988 zijn intrek in Huis Huguetaan aan het Lange Voorhout 34-36 en een nieuw gebouw aan de achterzijde daarvan, aan de Kazernestraat. Vanwege ruimtegebrek verhuisde een deel van de Raad in 2002 naar Huis Bentinck, gelegen aan de overzijde van het Lange Voorhout. In maart 2016 tenslotte werd een compleet nieuw gebouw betrokken aan het Korte Voorhout, naar ontwerp van Claus en Kaan Architecten. Die Haghe is erin geslaagd een rondleiding door dit gebouw voor u te organiseren.

De Hoge Raad met zes beelden van rechtsgeleerden, onder wie Hugo de Groot

Datum: woensdag 22 februari (de inschrijving sluit op 14 februari)

Aanvang: 16.00 uur

Duur: ca. 1 uur

Locatie: Korte Voorhout 8

Kosten: 5 euro

Aantal deelnemers: maximaal 20

Let op!! Vanwege veiligheidsvoorschriften is het noodzakelijk dat u een geldig legitimatiebewijs en een kopie van deze uitnodiging meeneemt.

Recent verschenen

Wiekend door de Haagse geschiedenis

Wanneer drie coryfeeën van Die Haghe een fraai geïllustreerd overzicht van de Haagse historie vanaf de oertijd tot en met het heden schrijven, moet je als recensent natuurlijk oppassen. Voordat je het weet zitten er dan voortaan bij diverse 'Die Haghe-momenten' op wraak broedende

auteurs naar je te staren... Maar gelukkig ken ik de heren goed genoeg om te weten dat zulks niet in hun karakter zit en daarbij: ze hebben echt een in alle opzichten mooi boek gecomposeerd voor een heel prettige prijs, een sierraad voor uw Haagse collectie dan wel om cadeau te doen aan (bijvoorbeeld) door hun overvolle stad gekwelde Amsterdamse vrienden of familie. Natuurlijk, de Haagse grachten, ooit toch zo schilderachtig (dit boek bewijst

dat), halen het niet bij die van andere steden, maar wat hebben we hier toch veel moois (gehad)!

Het is niet eenvoudig om in een boek van tegen de 200 pagina's 'onze' geschiedenis te beschrijven en te documenteren. De auteurs zijn zo verstandig geweest een chronologische vijfdeling te maken: prehistorie-1570, 1570-1700, 1700-1795, 1795-1914 en 'na 1914'. Men kan over de logica daarvan eindeloos twisten, maar hier voldoet die redelijk goed. Daarbinnen worden dan bekende thema's behandeld. Hof en dorp, sociale zorg, kerk en maatschappij, de internationale invloeden, nijverheid en politiek: elk denkbaar facet krijgt wel een plekje in dit overzichtswerk. Voor wie thuis is in de Haagse eeuwen is het vaak herkenning en, in een enkel geval, een onverwacht nieuw plaatje. Maar vooral het feit dat de lijn tot zo ongeveer het verse 'nu' wordt doorgetrokken, maakt dit boek zelfs voor de meest geschiedenis-minnende Hagenaar (en wellicht zelfs een enkele Hagenees; Haagse Harry ontbreekt helaas) waardevol. Zo'n twintig pagina's Den Haag na 1945: je wordt er niet constant blij van, maar de hoogtepunten (net als in die andere periodes) komen goed aan bod.

Geen kritiek? Ach, die is er natuurlijk toch in een paar gevallen. De auteurs gebruiken een wat merkwaardige omschrijving van het begrip 'patriotten', op pagina 153 staat een aquarel (van C. Bolding uit 1958) waar ik liever een wat reëlere foto had gezien en, wat structureler, het ware prettig geweest als er van genoemde huizen uit de zeventiende en achttiende eeuw iets meer plaatjes waren opgenomen (Huis Albemarle bijvoorbeeld). Met daarbij dan een plattegrondje waarop de exacte plek waar die huizen nou precies stonden. Natuurlijk bestaat er internet en we kunnen alles opzoeken, maar het had mij in elk geval een paar keer de gang naar Google en mijn boekenkast bespaard.

Al met al een zeer positieve indruk aangaande het werk van ons Die Haghetrio, met de hoop en verwachting dat dit boek een ruime verspreiding gaat krijgen, vooral onder diegenen die van de Haagse historie nog niet zoveel afweten. Dat er meteen een Engelse uitgave, *A Short History of The Hague*, op de markt gekomen is, doet vermoeden dat dit laatste ook beslist de bedoeling is. Dus wellicht ook een aardig cadeau voor uw familie in de Verenigde Staten die emigratie overweegt...

Michiel van der Mast, Robert van Lit en Chris Nigten, *Geschiedenis van Den Haag in vogelvlucht*, Amersfoort 2016 (Bekking&Blitz), 184 pp., ISBN 978 90 6109 4920, prijs: 29,90 euro.

Diederick Cannegieter

Jan van Ravesteyn, een Haagse portretschilder

In de Groen-Gele reeks van het Haags Historisch Museum verschenen sinds 2010 boeken over Jan van Goyen, de Hofvijver en het Nationaal Monument Plein 1813. Daar is nu een vierde deel aan toegevoegd over de zeventiende-eeuwse portretschilder Jan van Ravesteyn

Veel is er niet bekend van Jan van Ravesteyn. Zo is het bijvoorbeeld niet met zekerheid te zeggen waar en wanneer hij is geboren. Men houdt het op Culemborg in 1572.

In 1598 schreef hij zich in als meester-schilder bij het Haagse Sint Lucasgilde. Hij moet dus toen al in Den Haag gewoond hebben. In 1608 kocht hij een huis in de Papestraat/hoek Oude Molstraat en in 1654 blijkt hij verhuisd te zijn naar de Nobelstraat. Na een succesvolle carrière moet Van Ravesteyn begin jaren 1640 zijn gestopt met schilderen. Mogelijk heeft dat met zijn leeftijd te maken – hij was de 70 gepasseerd – mogelijk zag hij in dat hij eerder werk niet meer kon overtreffen. Hij stierf in 1657 en werd waarschijnlijk in de Kloosterkerk begraven.

De vraag naar portretten was in de eerste helft van de zeventiende eeuw zo groot dat Van Ravesteyn (en vele anderen) zich konden specialiseren in dit genre. Van de in Den Haag wonende portretschilders werd hij een van de belangrijkste. Dat hij al in het eerste decennium van de zeventiende eeuw bekendheid genoot, blijkt uit de opdracht die hij – waarschijnlijk van prins Maurits – rond 1611 kreeg voor het maken van een serie portretten van hoge officieren uit het Staatse leger. Veel opdrachtgevers hadden een band met Den Haag door hun werk voor het stadhoudelijk hof of voor

Portret van Beatrix van Sypesteijn door J. van Ravesteyn (Museum Sypesteijn)

regerings- en rechtscolleges, die er zetelden. Ook schilderde hij groepsportretten van het Sint Sebastiaanschuttersgilde en van het Haagse stadsbestuur, grote en prestigieuze schilderijen die ongetwijfeld hebben bijgedragen aan zijn bekendheid met een stroom van opdrachten tot gevolg. Zijn schilderijstijl wordt gekenmerkt door de natuurgetrouwe afbeelding van de geportretteerden – mannen, vrouwen en soms ook kinderen – en de gedetailleerde weergave van de kostbare kostuums.

Hoewel hij werd overvleugeld door de Delftse portretschilder Michiel van Mierevelt, zijn schoonzoon Adriaen Hanneman en Gerard van Honthorst die in 1637 van Utrecht naar Den Haag verhuisde, heeft Jan van Ravesteyn een kwalitatief hoogstaand oeuvre nagelaten. Dat er nu – voor het eerst – een monografie aan hem is gewijd, is dan ook volkomen terecht.

Dat geldt evenzeer voor de overzichtstentoonstelling van zijn werk, die nog tot en met 9 april te zien is in het Haags Historisch Museum.

Saskia Kuus (met een bijdrage van Frank de Hoog), *Jan van Ravesteyn. Een Haagse portretschilder*, Den Haag (Haags Historisch Museum) en Venlo (Van Spijk/Rekafa Publishers bv) 2016, 104 pp., ISBN 978 90 621 6823 1, prijs: 17,95 euro

Michiel van der Mast

Diversen

Contributie 2017

De contributie voor 2017 bedraagt evenals vorig jaar 27,50 euro voor een enkelvoudig (een persoon) lidmaatschap en 35,00 euro voor een meervoudig (twee personen) lidmaatschap. Wij verzoeken u de contributie 2017 over te maken op rekening NL49 INGB 0000 0717 91 (BIC: INGBNL2A) t.n.v. Geschiedkundige Vereniging Die Haghe, met vermelding van uw lidmaatschapnummer dat bij de adressering van dit Ledenbericht staat vermeld.

Indien u ons gemachtigd heeft, zal de contributie 2017 in de loop van januari automatisch van uw rekening worden afgeschreven. In dat geval staat bij de adressering 'automatische incasso' in plaats van het lidmaatschapnummer.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Enno de Vries (penningmeester)

Haagse Historie Magazine

September vorig jaar werd dit nieuwe tijdschrift gelanceerd, nummer 2 is inmiddels verschenen, boordevol artikelen, beeldverhalen, columns en nieuwtjes met betrekking tot de geschiedenis van Den Haag. Een must voor ieder die in Haagse historie is geïnteresseerd. Voor slechts 20 euro ontvangt u vier keer per jaar dit magazine. U kunt zich voor een jaarabonnement aanmelden bij www.haagshistoriemagazine.nl

Nieuwe voordelen Die Haghe lidmaatschap

Eerder dit jaar is onze vereniging samengegaan met de Vrienden van het Haags Historisch Museum. Als lid van Die Haghe ondersteunt u het Haags Historisch Museum. Vanaf 2017 kunt u gebruik maken van enkele nieuwe voordelen, die we hier graag voor u op een rijtje zetten:

- Gratis deelname aan de jaarlijkse Johan de Witt lezing
- 25 % korting op sommige activiteiten van het Haags Historisch Museum en Museum de Gevangenpoort (als een activiteit met korting bezocht kan worden, wordt dit in de aankondiging vermeld. Zie de website www.haagshistorischmuseum.nl en het Ledenbericht).
- 1 x per jaar gratis toegang tot het Haags Historisch Museum (de coupon hieronder is uw toegangsbewijs)

Tegen inlevering van deze coupon
1 x gratis toegang HHM in 2017

HAAGS
HISTORISCH
MUSEUM

32431219

Het bestuur van Die Haghe is als volgt samengesteld:

Voorzitter
mr. H.C. Grootveld

Secretaris
drs. J. Zwaanswijk

Penningmeester
ir. E.B. de Vries

Leden
br. C.J.M. Burger
drs. L.A.F.H. van Tilborg
mw. drs. J.M. de Vries
mw. E. Zantvoort

Secretariaat
Sonoystraat 51
2581 VJ Den Haag
e-mail: secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Financiën
Storting op giro 71791
(IBAN:
NL49 INGB 0000 0717 91)
t.n.v. Geschiedkundige Vereniging
Die Haghe

**Info ledenadministratie en
opgave nieuwe leden**
ir. E.B. de Vries
Margrietstraat 9
2555 PT Den Haag
ebdevries@xs4all.nl

Redactieadres Ledenbericht
Loudonstraat 100
2593 WB Den Haag
e-mail: michielvdmast@gmail.com

Redacteur Ledenbericht
drs. W.M. van der Mast

Website Die Haghe:
www.haagsegeschiedenis.nl

Jaarboek Die Haghe
Voor aanwijzingen auteurs en
inzenden van kopij:
V.L.C. Kersing, Dienst Stads-
beheer Afdeling Archeologie,
Postbus 12651, 2500 DP Den
Haag, tel. 070-3536633, e-mail
victor.kersing@denhaag.nl

Contributie/Opzegging
Bij opzegging van het lidmaat-
schap in de loop van het vereni-
gingsjaar blijft de contributie
voor dat jaar verschuldigd. Zie
Statuten op website Die Haghe.